

Piet Mooren

Bregje Boonstra, *Wat een mooie! Hoogtij in het kinderboek in acht portretten*. Amsterdam: Querido, 2009. ISBN 978-90-214-3541-1, 240 blz., € 35,00.
URN:NBN:NL:UI:10-1-100843

Zoals schilders portretten schilderen van hoogleraren ter opname in de eregalerij in de senaatskamer van een universiteit, zo portretteert Bregje Boonstra ter gelegenheid van tentoonstellingen in het Letterkundig Museum of themanummers van bladen als *Literatuur zonder Leeftijd* de meest gelauwerde auteurs uit de jeugdliteratuur. Aan die canonvorming levert Boonstra met haar portretten een bijdrage door strenge eisen te stellen aan de toelating tot haar eregalerij: elke auteur moet minimaal één boek geschreven hebben dat de tijd kan trotseren en 'toegevoegd kan worden aan het nog altijd niet zo omvangrijke stapeltje klassieken dat onze jeugdliteratuur heeft voortgebracht, want het uitlichten (én in druk houden) van klassieke titels' is beslissend voor het opbloeien van de liefde voor het lezen van zulke dierbare titels door opeenvolgende generaties.

Bregje Boonstra beroept zich in het bijzonder op 'hun vermogen om met verse ogen te kijken, nog niet versleten of nog nooit gebruikte woorden voor hun verwondering te vinden en om in hun toon en hun manier van denken en kijken verbinding te hebben met het kinderlijke, dat wil zeggen, het opene, nog niet in volwassen conventies vastgeraakte'. Het betreft geen statische erehaag van hooggeleerden in toga, zoals de eregalerijen op universiteiten. Het gaat juist om een speels zwieren waarin elke auteur zichzelf kan zijn en toch tot de bijzondere groep van auteurs behoort die voor de jeugdliteratuur gekozen hebben.

De keuze bij de ondertitel viel op het beeld van een zweefmolen met negen stoeltjes, waarvan er acht bezet worden door de geportretteerde auteurs en een leeg is gebleven. Die lege plek wordt op de omslag van het apart bijgevoegde interview ingenomen door hoofdredacteur Dohmen, dat niet in de handel verscheen maar in *Literatuur zonder Leeftijd* werd gepubliceerd. In het inleidende essay stelt Bregje Boonen dat die zweefmolen meer stoeltjes had kunnen hebben, maar dat zij andere oeuvres '(nog) te klein of te beperkt' of 'van een ander kaliber' dan de acht uitverkorenen acht. Alhoewel veel van de geportretteerde schrijvers vroeg of laat tot de huisauteurs van Querido zijn gaan behoren, ontbreken er gelauwerde auteurs, zoals Annie M.G. Schmidt, Miep Diekmann en Willem Wilmink. Een van de aangevoerde redenen is dat boeken buiten de veronderstelde bloeiperiode van de kinderliteratuur (1980-2000) vallen; een criterium waarover het laatste woord niet is gezegd.

Bregje Boonstra weet in de portretten extra diepgang aan te brengen door kennis van de oeuvres van de auteurs en hun plaats in de jeugdliteratuur uit te diepen in een interview over met name hun formatieve jaren en de formatieve momenten in de werken eruit te lichten. Zo staat in de literaire biotoop van Joke van Leeuwen het vrij- en blijmoedig christelijk geloof in haar ouderlijk huis centraal, met haar vader die eerst dominee was, daarna directeur van de

Heldringinstelling voor probleemmeisjes in Zetten en ten slotte hoogleraar theologie in Brusse, en met haar moeder die de rol van vrouw van ... vervulde. Haar vader had talent voor de zondagse preek, plezier in toneelspelen en in het vertellen van verhalen aan zijn kinderen, en haar moeder richtte een vrouwenkoor en een afdeling van Amnesty International op in Brussel.

Bijna lees je over dat laatste gegeven heen, overrompeld door de musicale en literaire gezinscultuur met de huiskrant die Joke als jongste had opgericht als uitlaatklep voor het familiale plezier in taal, grappen en cabaret. Totdat je ineens beseft dat haar moeder haar met de oprichting van Amnesty International op het spoor gezet heeft van een geëngageerd schrijverschap dat in het bijzonder blijkt uit het schrijven van Bezoekjaren – volgens Boonstra haar klassieke titel – want dat boek is gebaseerd op het schrijven van brieven om met de steun van Amnesty International politieke gevangenen een hart onder de riem te steken en zo mogelijk vrij te krijgen.

In het portret van Imme Dros geeft de korte zin 'dat de werkelijkheid niet zonder verzinsels kan, zoals een verhaal niet zonder de werkelijkheid kan' onbedoeld te kennen dat de verbeeldingskracht van Dros mimetisch of realistisch van aard is, net als de hele Kuijer en Van Gestel, bijna de hele Pelgrom en meer dan de halve Hofman en Van Leeuwen. Boonstra erkent dat met haar waardering voor Het vlot, Eikelvreters of Bezoekjaren als hoogtepunten in hun werk. Kennelijk leeft in het achttal de mimetische traditie van Schmidt veel sterker voort dan de fantastische traditie van Biegel, zoals in het portret van Kuijer op p. 57 ook gezegd wordt.

De weg die Boonstra ziet lopen 'van de eentonige platte vlakte van het realisme naar het veel geaccidenteerder en verrassender terrein van de verbeeldingskracht en de fantasie' (p. 12-13) kan in latere geschiedschrijving dan ook wel eens een ander reliëf gaan krijgen. Intussen heeft Boonstra pionierswerk verricht voor die volgende stap, want de lezer van 'Wat een moote!' wordt bij herhaling door de opwinding getroffen die Paul Biegel een kobold in de mond legt wanneer hij voor het eerst van zijn leven bovengronds gaat en ziet 'wat een mooie deksel er op de wereld zit'. Die opwinding van de eerste keer die Boonstra aan haar recensentenpraktijk heeft overgehouden en die haar nog steeds bezielt, weet ze nu zo aanstekelijk op de lezer over te dragen dat je met haar boek en het werk van de acht auteurs liefst meteen ten minste acht welbestede weken opnieuw onder de pannen zou willen zijn.